

Elementele moderne ale structurii compositionale a romanului Maitreyi de Mircea Eliade

Caracterizat drept "cea mai integrala si servila intrupare a gidismului in literatura noastra" (Calinescu), Mircea Eliade este un prozator modern, care abordeaza o problematica de tip existentialist: eroii sai (in majoritate tineri) au o viata afectiva intensa, in care dragostea, nelinistea, moartea, dezorientarea, timpul, singuratatea constituie tot atatea marci ale existentei.

Romanul "Maitreyi" (compus din cincisprezece capitole numerotate cu cifre romane si fara titluri) este alcatuit ca un jurnal - formula moderna prin care naratorul reediteaza mitul eternei reintoarceri in timpul iubirii; chiar prima fraza a romanului ("Am sovait atata in fata acestui caiet, pentru ca n-am izbutit sa aflu inca ziua precisa cand am intalnit-o pe Maitreyi") atesta caracterul de marturisire al acestei carti.

Recitirea jurnalului constituie o modalitate optima pentru a analiza complicatele trairi sufletesti ale personajului narator: iubirea, tulburarea, nesiguranta, remuscarile, durerea, neputinta.

Scris la persoana I, romanul este j o confesiune lucida, duioasa si amara, in care povestitorul (aflat intr-un prezent tern si sarac), apeleaza la fluxul memoriei pentru a raspunde la marile sale indoieli: "Si daca n-ar fi decat o pacaleala a dragostei mele? De ce sa cred? De unde stiu? As vrea sa privesc ochii Maitreyiei". Aceasta fraza care incheie trista poveste de iubire, atesta si viziunea moderna asupra unui personaj lucid, nelinistit, dornic sa se regaseasca, in urma experientei existentiale pe care o traie.

Romanul "Maitreyi" poate fi privit si ca un poem de dragoste, cuprinzand doua timpuri: al iubirii (timp magic si mitic, atat de plin, incat ar putea deveni necronologic) si al povestirii (prezentul sarac, din interiorul caruia povestitorul priveste spre trecutul pierdut). Aceasta ar putea explica si cele doua tonalitati ale confesiunii:

- a) una lirica (in fragmentele care reconstituie vremea iubirii): "Eram emotionat, o marturisesc, parca m'-as fi desteptat dintr-un cosmar; furia imi trecuse, si ma dureau, vorbele pe care i le spuseseam". -
- b) Una lucida (apartinand prezentului): " Jurnalul acesta este exasperant. De ce trebuie sa sufar atata ca sa inteleg un singur om?".

O alta particularitate compositionala -a romanului (tot moderna) este faptul ca acesta pare a fi unitar, dar, in realitate, este alcatuit din numeroase episoade in care predomina analiza gandurilor si sentimentelor personajului-narator: "vazut de departe (romanul n.n.), apare ca o singura tasnire epica, desi e facut in fond din sfaramaturi analitice". (G. Calinescu).